

GONDOLATOK A GYÓGYSZERÉSZET ETIKAI, SZOCIOLÓGIAI ÉS TÁRSADALOMPOLITIKAI VONATKOZÁSÁIRÓL AZ ÉRDEKKÉPVISELET SZEMPONTJÁBÓL¹

M Ph. GEORG PETRUS

„Mindenekelőtt köszönetet mondok a Magyar Gyógyszerészeti Társaságnak azért, hogy mai ünnepi ülésére meghívott. Öröm és megtiszteltetés ez számomra, és remélem, hogy a köztünk néhány évvel ezelőtt létrejött kapcsolat a jövőben még erőteljesebben fog fejlődni. Különös öröm számomra, hogy a szakmai kapcsolatokat én kezdeményezhettem, és hogy kezdeményezésemet siker koronázta. Nem mulaszthatom el ezt az alkalmat sem arra, hogy az osztrák gyógyszerészet meleg üdvözlését át ne adjam az ünnepi ülés sikerére vonatkozó jó kívánásokkal együtt.

Örömmel követjük és támogatjuk azt a megújuló törekvést, hogy a jövőben alkotó együttműködés alakuljon ki hivatásunk területén, tekintet nélkül az országhatárookra. Mint az Önök országának, műemlékeiknek csodálója, már gyakran megfordultam Magyarországon; utoljára az »Alba Regia« Gyógyszerész Napok vendégeként, Székesfehérvárott. Most pedig részt vehettem *Semmelweis*, a nagy orvos tiszteletére rendezett ünnepi ülésen. Az anyák megmentőjére emlékezve a következő szavak lebegjenek előttünk: »Tanításom azért van, hogy a szülőthozok rémeit elűzze, hogy a férjnek feleségét, a gyermeknek anyját megtartsa.«

Budapesten született, 150 évvel ezelőtt. Életművéről nálam hivatottabbak emlékeztek meg. Én ennek a nagy magyarnak az emlékét azokkal a büszke és egyben fájdalmas szavakkal kívánom megidézni, melyekkel klasszikus fő művét zárta: »*Ha azonban, Isten őrizz, nem adatna meg nekem, hogy ezt a boldog időt magam is megérjem, halálom óráját fel fogja deríteni az a meggyőződés, hogy ez az idő előbb vagy utóbb, feltartóztathatatlanul eljön.*«

A technikai civilizáció a XVI. évszázaddal kezdődött. A fejlődés mértéke és üteme olyannyira fokozódott, hogy az utóbbi 50 évben a műszaki és természettudományi kutatás nagyobb eredményeket ért el, mint az előző évszázadokban együtt. Az első ipari forradalom a termelőerőket olyan mértékben növelte, mely korunkban előre soha nem álmodott automatikus, gépesített folyamataival egy második ipari forradalomnak nevezhető korszakot nyitott meg. A technika az ember sorsa: ez a mondat, melyet egy német történelemfilozófus fogalmazott meg, arra utal, hogy a technika nagy befolyással van mind az egyes ember, mind az emberi társadalom sorsára. Ma a »pluralisztikus ipar,« a »tömeg és szabadidő-társadalom« rendszerében élünk. A mai embernek sokszorosan több technikai eszköz áll rendelkezésére, mint a tegnapiak; a munkaidőt mindenfelé megrövidítik; a táplálkozás megjavult, a nehéz testi munka egyre inkább kiküszöbölődik minden foglalkozásból. Az egészségügyi viszonyok a munkahelyeken nem említhetők egy napon azokkal, melyek között elődeink dolgoztak. Modern civilizációink annyi biztonságot és kényelmet nyújt, amennyiről a korábbi korok embere nem is álmodhatott.

A változások, melyeket társadalmi fejlődésnek nevezünk, ma minden országban magától értő-

¹ A Magyar Gyógyszerészeti Társaság tiszteletbeli tagsági oklevelének átvétele alkalmából a Semmelweis-heti tudományos ülésen elhangzott előadás bő kivonata. Készítette: dr. Láng Béla.

dőek, amint az is, hogy a társadalmi fejlődésben az egyén és a társadalom egészének védelme, a lakosság gyógyszerellátása különös szerepet játszik. A nagy társadalmi átalakulás mellett éppen ezen is múlt, hogy sok veszedelem, mint pl. a járványok, tudományos és szervezési módszerekkel kiküszöbölődtek. Másrészt azonban a tudomány és technika fejlődése naponta létrehoz olyan veszélyeztető tényezőket, melyek felismerése és leküzdése az egyéni kezdeményezésre építhető határokat meghaladja. Végül a közösség feladata arról gondoskodni, hogy az orvostudomány és gyógyszerészet fejlődése a közjót szolgálja. Az egészségügy gondozása a szükséges egyéni felelősség és az állami gondoskodás, tehát a közösség között oszlik meg. Az ezzel kapcsolatos fogalmak és rendszabályok összessége az egészségügyi politika. A gyógyszerészeti jogalkotás az egészséges népképviselet fontos része, és hogy maga a gyógyszerész milyen befolyással lehet rá, az attól függ, hogy hivatása milyen értékelésben részesül.

Talán két ország sincs a világon, ahol azonosak lennének e gyógyszerészetre vonatkozó jogszabályok. Egy közös vonás azonban majdnem mindenütt megtalálható: a gyógyszerész nehéz harcot vív jogainak, függetlenségének, a népegészség területén elfoglalt felelősségteljes állásának védelmében. A nyilvános gyógyszeráraknak minden országban foglalkozniuk kell tudományos kérdésekkel is. E terület társadalmi fejlődését figyelemmel kell kísérnie annak, aki nem akar elmaradni saját korától. A gyógyszerész — aki éppen úgy, mint az orvos, többnyire a társadalom középpontjában él — sem vonhatja ki magát az emberi és ipari környezet hatása alól.

A természettudományi gondolkodás haladásával párhuzamosan hasonló drámai fejlődés megy végbe az orvosi és gyógyszerészeti tudományok terén. Vajon milyen változást hozott ez a fejlődés a gyógyszerész szempontjából? Ugyanúgy ismernie kell a gyógyszer hatását és mellékhatásait, vizsgálania kell azonosságát, tisztaságát és hatóértékét, ugyanolyan lelkiismeretesnek kell a gyógyszereket elkészítenie, kiszolgáltatnia, de mégis nagy változás ment végbe tevékenységében. Korábban kézműipari-tudományos tevékenysége domborodott ki a magisztrális gyógyszerkészítésben. A gyógyszerkészítmények, specialitások túlsúlyra jutásával bizonyos körökben olyan vélemény alakult ki, hogy gyógyszerészre már nincs szükség. Valójában azonban ma nagyobb szükség van rá, mint bármikor, hiszen tudományos felkészültsége nélkülözhetetlen ahhoz, hogy a gyógyszerek óriási választékában eligazodjék. Ismernie kell a modern hatóanyagokat, azok hatástani, méregtani, dozológiai vonatkozásait, róluk tájékoztatást kell adnia; fel kell világosítania a betegeket a betegségmegelőzés, a higiénia szabályairól, együtt kell működnie az állami egészségügyi intézményekkel a viz-

százelések kiküszöbölése érdekében, melyeket gyógyszerekkel, kábítószerrel követnek el. Ezt az emberi társadalom szempontjából oly fontos tevékenységet nem szabad véka alá rejteni éppen ma, amikor a hírverés, a közönségkapcsolatok, a jóindulat megnyerése minden téren központi jelzővé vált; a gyógyszerésznek is élnie kell a nyilvánosság nyújtotta lehetőségekkel és intenzíven kell tájékoztatni önmagáról és tevékenységéről a lakosságot, az orvost, az illetékes állami szerveket. Aki betegségről, egészségről beszél, az nemcsak orvosra, kórházra gondol, hanem a gyógyszerészre is.

Az utóbbi évtizedekben hivatásunk hatalmas átalakulást ért meg. Azt hiszem, ezt vitathatatlan előfeltevésként el lehet fogadni. Az emberi megváltozott szokásai, megváltozott viszonya a gyógyszerhez olyan kötelezettségeket ró a gyógyszerészre, melyeket még sokan nem ismertek fel. A felvázolt háttér előtt megy végbe egy hivatásrend képviselőjének tevékenysége, akinek a korszerű szociálpolitika befolyását a gyógyszerészetre nem szabad figyelmen kívül hagynia, sőt éppen ezt kell ténykedése alapjául elfogadnia. Ehhez azonban szükség van bizonyos társadalomtudományi előképzettségre, így hát a szakpolitika napjainkban kényelmetlen dologgá vált. Az állandó válságok és feszültségek ismerete és azok mély okainak belátása a múlt értékeit kétségessé, a jelen feszültségekkel teljessé teheti, a jövőt bizonytalanak mutathatja. Valójában a vezérmotívum az, hogy a gyógyszerész megmarad egészségügyi intézménynek. A súlypontok eltolódnak, és hogy hová, azt a következő évek során kell kimunkálni.

Mit tehetnek ilyen helyzetben azok a szakmai vezetők, akik munkatársaikkal együtt néhány embert képviselnek, akik egymással szövetségben egy nagy feladat szolgálatában állnak? Feladatuk hármas: meg kell állapítaniuk, hogy mi van, kimondani, hogy mi van, kifejtetni, hogy minek kellene és minek nem szabad lennie.

Az első feladat szakértő munkatársak működését tételezi fel. A második az utóbbiak függetlenségét és bátorságát igényli, a harmadik csak egy egész hivatásszervezet szabad vitája és a vélemények egyeztetése alapján ölthet helyes formát. Ez megköveteli az ilyen szervezet minden tagjának együttműködését, legyen az közjogi testület vagy önkéntes tagságban alapuló társadalmi egyesület. Ezeknek az együtteseknek a működése nem lehet egészen békeséges, hiszen a véleményeknek itt kell megütközniük. Saját tapasztalatomból tudom, hogy munkaközösségünk jelentéseit és tanulmányait gyakran kellett megvédeni ellentétes — és nem mindig jóindulatú — szakpolitikai nézetekkel szemben.

A vezetésben első hely a tárgyilagosságot illeti, bár gyakran nehéznek látszik a tárgyat a személy elé helyezni. Másodszorban a vezetőnek háttérbe kell szorítania személyes érdekeit és kívánásait. Aki hivatásának érdekeit személyes tekintélye fenntartásának vagy más személyes érdekének alárendeli, az nem használható ilyen munkára.

A jövőre vonatkozó elgondolásainkat a múlt és a jelen tényeinek értékelésére kell alapítanunk, és mellettük ki is kell állnunk. Megszoktuk, hogy a hivatásunk érveit gyakran gyanakvással találják magukat szemben, és azt is, hogy az ilyen érvek néha korántsem etikus tényeket lepleznek.

A szakvezetők határidőnaplói telve vannak fontos feladatokkal. Hogy számos apró rutinfeladatot gyakran előbb kell elintézni, az természetükből adódik. Ezt csak azért érdemes melleleg megemlíteni, mert bizonyos nyugalomra szükség van az alaposabb, körültekintőbb munkához; csak akkor van kilátás arra, hogy fontos feladatokat korszerű munkával kielégítően megoldhassunk. Az utóbbi időben közösségi munkával sikerült jó eredményeket elérni, de az örök tegnapiak, akik a márt megmégézik és a holnapot vesélyeztetik, nem kaphatnak helyet ebben az új stílusú munkában, mert minden értékes tevékenység az eredménybe vetett hitre épül, és nem lehet megterhelve gyűlölködéssel, tabakkal; a közös problémákat közös erőfeszítéssel kell megoldani.

A korszerű gyógyszerész egyre több tudományos képzet, öntudatos szakembert igényel azoknak a feladatoknak a megoldására, melyek elé a népegészségügyi szolgálata állítja. Nem szabad azt hinni, hogy a fejlődés végén járunk; valójában éppen új szakasz első fázisában vagyunk, hiszen még minden cseppfolyós állapotban van. Félreismerhetetlen tény, hogy az új utak más mértékegységeket követelnek, mint a régiak, és a régi, tradíciókban gyökerező gondolkodásmód értéke feltételezéssé válik. Az új problémák azonban azt is kívánják, hogy a szakmai vezetők irányítóan lépjenek közbe, és a szakpolitikát nem meülhet ki rövid lejáratú, állagmegóvó rendszabályokban, hanem arra kell irányulnia, hogy hivatásunk jövőjét maradandóan biztosítsa. A gyógyszerész jövőjének biztosítására bizony el kell térni a régen járt utaktól és revidálni kell a megkövesedett alaptételeket; ehhez pedig már rendelkezésünkre is állnak bizonyos kiinduló pontok.

Az új alaptételeknek olyan szemléletet kell megalapozniuk, mely elég erőt ad a gyógyszerésznek arra, hogy a közegészségügyet ugyanolyan jól szolgálja az új viszonyok között, mint azt régen tette. Ebben a fejlődésben számos »tabu« fog áldozatul esni, hiszen olyan átalakulásnak kell végbemennie hivatásrendünk körében, mely a gyógyszerészetet az »önalkotta gettóból« kivezeti. Egyre nyilvánvalóbb, hogy a gyógyszerészeknek sorsközösséget kell alkotniuk ahhoz, hogy jövő feladataikon úrrá lehessenek. Csak a szoros belső integráció adhat elég erőt ahhoz, hogy különféle külső vonzásoknak ellenállhassunk. Minden nap halasztás az új kezdet elfogadásáig a színvonalosökkenés veszélyét növeli, és rontja a gyógyszerészet jövő kilátásait.

Ma már nem lehet a gyógyszerészt a régi idők módszereivel vezetni, de az új vezetési sémáknak is alkalmazniuk kell lenniük arra, hogy egyéni megoldások elférjenek bennük. A gyógyszerész üzemének racionalizálása már eddig is tettünk lépéseket, és a mai generáció nagyjában a ma útját járja. A szakmai vezetés feladata, hogy az utánpótlás ne érezze magát csupán muzeális értékek őrzőjének, hanem segítsen megalkotni azt az új épületet, melyben a következő évtizedekben tevékenykedni fogunk. Helyzetünk távolról sem könnyű, mert hosszú idő óta olyan fejlődéssel állunk szemben, mely a rendelkezésünkre álló eszközökkel nem tartatható fenn.

Mindenütt, ahol kisebb képzettséggel elvégezhető munkák tömege terheli a gyógyszerészt, a legszigorúbb ésszerűsítést kell alkalmazni, hogy a valóban szakembert igénylő feladatokat jobban elláthassuk, és fiatal szakembereinknek magasabb színvonalú munka lehetőségét biztosítsuk. A receptúrai tevékenység megítélése terén évtizedes vita folyik. Amíg ez így marad, nem következhet be javulás a szakmunkások számára, és a kö-

zösség értékelése nemcsak nem javul, hanem tovább romlik, miközben az összességre nehezedő egyre nagyobb adminisztratív költségek súlyosbítják a nézeteltéréseket. A tényeket nem szabad meghamisítani, presztizskérdések nem lehetnek fontosabbak, mint a józan ész követelményei. A szakmai vezetés csak tényekkel operálhat, nem pedig fikciókkal.

Azt hiszem, a most következő évek a gyógyszerészet jövője szempontjából döntők lesznek: feleletet fognak adni arra a kérdésre, hogy vajon a gyógyszerészet hagyományaihoz híven élni tud-e lehetőségeivel és megtarthatja-e helyét az egészségügy szolgálatában. Arra a kérdésre: *hol áll ma a gyógyszerészet, a felelet: sehol sem áll, hanem mozgásban van, s a mozgás sebessége egyre növekszik.* Elég nehéz a szakmai vezetőnek gondolatban csak egy kicsit is előrébb járnia, mint a jelen. Vezetőnek lenni nemcsak azt jelenti, hogy állni kell a dicséretet, bírálatot, szemrehányást, félreértést, hanem azt is, hogy utóbb be kell igazolódnia törekvései helyességének. Döntéseit gyakran olyan adatok támasztják alá, melyeket fájdalommal kénytelen tudomásul venni. Ezzel a fiatalabb munkatársaknak is példát kell mutatnia, akik véleménye még kialakulóban van, akik hajlandók intuitív alapon, nagyobb áttekinthettség nélkül kialakított program homályait éretnékné nézni.

A gyógyszerészet feladata, értelme, évtizedes viták alfája és omegája. Büszkén mondhatjuk, hogy a háború alatt és utána, mikor a gyógyszeripar alig létezett, a gyógyszer-tár megfelelt a vele szemben támasztott rendkívüli követelményeknek. A tiszteletre méltó történelmi teljesítményen, a ma egészségügyi intézményén át fejlődik a jövő, melynek egy pontja biztos: a gyógyszer-kiszolgáltatás monopóliumát szívósan meg kell védeni.

Egy hivatás történelem nélkül olyan, mintha nem volna arca, pedig jobb egy harcban szerzett seb-helyekkel szántott arc, mint egy jellegtelen ábrázat. A gyógyszerészet nem egyszerűen kereskedelmi és fizetési mérlegek függvénye bel- és külföldi gyógyszergyárak mérlegbeszámolóiban Ausztria és Magyarország gyógyszerészete évszázadokon át együtt elhatározó befolyással volt az európai fejlődésre, és kölcsönhatásuk hozzájárul egyéni jellegzetességeik kialakulásához. Ez ma sem tagadható, mikor országaink határai összeszűkültek körülöttünk. Ma a nemzetek feletti erők játéka nem teszi lehetővé a nemzeti szakpolitika hangsúlyozott érvényesítését. Egy hivatásrend belső békessége elválaszthatatlan a külső erők egyensúlyától. A hivatásrend tagjainak mindenestre szolidárisaknak kell lenniük egymáshoz és nemcsak jogaiknak, hanem kötelességeiknek is teljes tudatában kell lenniük.

A vezetők munkája gyakran száraz és népszerűtlen. Sokszor szakszerűtlen, személyi élű bírálat keresztútjában látják el hivatalukat. Néha olyan vélemények is elhangzanak, hogy szinte isteni képességekkel kellene bírnia a vezetőnek, hogy mind szellemben, mind tetterben megfeleljen minden követelménynek. A fejlődést szolgáló feszültségnek párosulnia kellene a feszültségtől mentes harmóniával, s ez persze elérhetetlen. Az élet ilyenféle ellentétek folyamatos kiegyenlítésén, az ideális követelmények és a gyakorlati lehetőségek kölcsönhatásán múlik. De maguk az ideális követelmények is sokszor ellentmondanak egymásnak; gondoljunk egyes muzeálissá merevedő szakmai ideálunkra, mely a korszerű, ugyancsak ideális gondolatokkal szemben áll.

Hivatásrendünk mai állása olyan fejlődési fokozatot jelent, melyben minden erőtenyezőt egyesíteni kell, hogy tévútra ne kanyarodjunk. A tények erősebbek, mint a klasszikus frázisok, s ezt hivatásrendünk érdeke, a gyógyszerész és a gyógyszer-tár tevékenységi köre védelmében sem szabad figyelmen kívül hagynunk. Egyedül a »tradíció és hivatástudat« jelszavával nem biztosíthatjuk a gyógyszer-tár egészségügyi intézmény rangját. Amellett, hogy e szavak értelme a hivatással együtt változik, sok visszaélés is történt velük. A gyógyszerészi hivatást ért támadások oka gyakran a tájékozatlanság. Minthogy a közvéleményt alkotó tömegek nagy része távol áll hivatásunktól, felvilágosítására, a közvélemény irányítására nagy gondot kell fordítani, hiszen sokan még ma sem ismerik el teljesen, hogy a gyógyszer-tár egészségügyi intézmény, és egyedül jogosult gyógyszerek kiszolgáltatására. A korszerű »konzumtársadalom«² hajlamos arra, hogy a gyógyszerész szolgálatát alábecsülje. Ez ellen az irányzat ellen azonban egyenesen kell fellépni, és szembe kell állítanunk vele a tudományos kutatás eredményeit, melyek befogadására meg kell nyitni a gyógyszer-tárak kapuit, hogy lehetővé tegyük a felelősségteljes és szakszerű gyógyszer-terápiás tanácsadás rendszeresítését.

A hivatásrend vezetőinek feladata az ősi hagyományok lehető figyelembevételével korszerű célok felé utat mutatni, a közvélemény formálását munkálni, a gyógyszer-tár jogállását aláásni törekvő erőket megfékezni — a közérdek és a valós adottságok alapján. Ezeket a feladatokat csak akkor teljesíthetik a szakma vezetői, ha a hivatásrend belső egysége biztosított. Ez nem azt jelenti, hogy a belső ellentéteket el kell kendőzni; azoknak a szabad összeütközésére meg kell adni a lehetőséget, de a közös érdekeknek mindenképpen érvényesülniük kell.

A szakpolitikában nem szabad szem elől téveszteni a tényleges erőviszonyokat. A túlságosan nagy követelmények, pl. a törvényhozás iránt, ellenkező eredményhez vezethetnek, mint amit el szeretnénk érni. Tehát a vezetők gyakran kényszerülnek kompromisszumokra. Mint-hogy ezek rutinszabályokba nem rögzíthetők, a vezetőknek több személyi önállóságra, mint rutinyakorlatra van szükségük. Minden helyzetben le kell tudni mérni a realitás határait és ezek szerint kell kitűzniük a közvetlen célokat. Emellett intézkedéseiknek nemcsak saját hivatásukra gyakorolt hatását kell mérlegelniük, hanem a többi határos hivatásokra is tekintettel kell lenniük.

Egy ideális hivatásrend tagjai önzetlenek, és egészséges emberi értelmük elegendő annak belátására, hogy szakmai-politikai szempontból mi a helyes tennivaló, s hogy ennek értelmében milyen megfelelő támogatást adhassanak vezetőiknek. Saját kötelességtudásunk olyan mértékű kell hogy legyen, ami állandóan ismereteik tökéletesítésére készíti őket. Ezt az ideális magatartást ugyan egyetlen szakvezető sem remélheti, de mégis — mintegy munkahipotézisként — fel kell tételeznie ennek realizálását, és úgy kell eljárnia, mintha a hi-

² Az előadó nyilván arra céloz ezzel a kifejezéssel, hogy a modern társadalomra a tömegfogyasztás állandó fokozására irányuló törekvés igen jellemző. (Referáló.)

vatásrend mértékadó hányada azon fáradoznék, hogy ezt az ideális magatartást zsinórmértékének tekintse. A gyógyszerészet mint egészségügyi hivatás jövője nagyrészt attól függ, milyen arányban sikerül a rést az ideális és a realitás között elviselhető mértékre csökkentenie.

Minden hivatáspolitikai tevékenység, a jövő generáció számára kialakítandó szakpolitikai irányvonal alapja az, hogy az igazság kimondására kellő bátorissággal kell rendelkezni. Ez volt tanulmányom vezető motívuma is."

G. Petrus: *Об этических, социологических и социально-политических вопросах фармации с точки зрения профессионального представительства.*

Dokladnik, председатель Австрийской фармацевтической палаты, по случаю получения диплома почетного члена Венгерского Фармацевтического Общества, в рамках мемориальной недели Семмельвенца, дал обзор о своих мнениях по важнейшим вопросам современной фармации. Он изучал, что в сегодняшней эпохе быстрого развития особенно важным является образовать бу-

дущее фармацевтической профессии, принимая во внимание, как классические традиции, так и настоящие факты без предрассудков и „табу“ всякого рода. Установление и смелое вынесение всех безусловных предпосылок развития и что нельзя забывать — это важнейшая тройная задача профессионального руководства.

G. Petrus: *Gedanken über ethische, soziologische und sozialpolitische Aspekte der Pharmazie aus der Sichte der Berufsvertretung*

Aus Anlass der Übernahme des Ehrenmitglied-Diploms der Ungarischen Pharmazeutischen Gesellschaft wurde, im Rahmen einer Festsitzung während der Sesselweis-Erinnerungswoche, vom Vortrager, Präsidenten der Österreichischen Apothekerkammer, eine Übersicht über die wichtigsten fachpolitischen Fragen des Apothekenwesens geboten. Es wurde unter anderen betont, dass in der jetzigen Phase der stürmischen Entwicklung die Zukunft des pharmazeutischen Berufstandes auf Grund der historischen Erben und derzeitiger Tatsachen, doch ohne Vorurteilen und Tabus gefordert werden soll. Die wichtigsten Aufgaben der Leiter des Berufstandes seien „festzustellen was ist, aussprechen was ist, darlegen was sein sollte und nicht sein sollte“.

TUDOMÁNYOS MUNKÁSSÁGOM¹

DR. WALTER POETHKE

Elnök Úr! Hölgyeim és Uraim!

Örömmel teszek ma eleget annak a kívánságnak, hogy ezen a helyen beszámoljak tudományos tevékenységemről; eközben természetesen csak a lényeges részletekre szorítkozom.

Tudományos képzésemet nem a gyógyszerészet területén kezdtem, mint a gyógyszerészet legtöbb egyetem oktatója, sőt, meglehetősen későn érkeztem erre a területre. Lipcsében, 1920-ban kémiai tanulmányokkal indultam el pályámon, mely 1926-ban bölcsészdoktorrá avatásommal zárult. Oktatóm, C. Paal titkos tanácsos kezdeményezésére doktori disszertációm tárgyául „Alkoholok katalitikus oxidációja finoman eloszlatott palládium jelenlétében” című területet választottam. Doktorrá avatásom után asszisztensként tovább dolgoztam oktatóm „Alkalmazott kémiai és gyógyszerészeti” laboratóriumában, ahol továbbra is a katalitikus oxidáció problémáival és analitikai kérdésekkel foglalkoztam. Ezek a munkák hoztak kapcsolatba Wilhelm Böttger professzorral, az ismert lipcei analitikussal, aki nemcsak kiváló tanítóm volt, hanem atyai barátommá is vált, akinek sokat köszönhetek, s akire mély tisztelettel emlékszem vissza.

Hantzsch és Paal lipcei professzorok nyugdíjba vonulása után a lipcei kémiai intézetekben kialakult helyzet vezetett oda, hogy K. H. Bauer professzor asszisztensként az Alkalmazott Kémiai és Gyógyszerészeti Laboratórium általa vezetett gyógyszerészeti osztályára kerültem. Hogy az ott rám váró feladatoknak eleget tehessek, rászántam magam, hogy gyógyszerészeti tanulmányokat is folytassak, melyek iránt egyébként is régen érdeklődtem. Így 30 éves fejjel gyakornok lettem a lipcei „Sólyom” gyógyszerértárban, majd 1934-ben lettem a gyógyszerészeti elővizsgát és az állam-

vizsgát is. Csak ekkor kezdhettem ismét neki, hogy magántanári habilitációs munkámon dolgozzak. Témám megválasztásában korábbi munkáim irányától eltérő tárgykörben kellett körülnéznie. Így akadtam rá a Veratrum-alkaloidokra, melyekről 1890 óta semmi lényeges anyagot nem közöltek, és el is határoztam, hogy ezen a területen fogok dolgozni. Ebben az időpontban a Veratrumnak 5 kristályos alkaloidja volt ismeretes: a jervin, rubijervin, pseudojervin, protoveratrin és a protoveratridin. Igen hamar megtaláltam egy hatodikot, melyet *germerin*nek neveztem el. Bőségesen fordult elő, jól kristályosítható és erős hatású volt. Az alkaloidok egymáshoz való viszonyát sikerült tisztázni, és szerkezetükbe bepillantást nyerni. Később lényeges különbségeket fedeztem fel az alkaloidösszetételben a növények termőhelye szerint. „A Veratrum album alkaloidjai” körében végzett munkával szereztem meg magántanári képesítésemet 1937-ben, az „Universität Leipzig für Chemie” (Lipcei Vegyészeti Egyetem) Filozófiai Karán. Gyógyszerészeti-kémiai docensi kinevezésemet 1938-ban kaptam meg, és ugyanebben az évben államvizsgával befejeztem élelmiszer-kémiai tanulmányaimat is.

Most már több munkatárssal különféle problémák felé fordulhattam, és úgy tűnt, hogy szerencsés fejlődés lehetősége áll előttem. Ekkor azonban 1939-ben kitört a háború. A határvidéki egyetemekről Közép-Németországba jöttek az egyetemisták, sok docens és asszisztens bevonult katonának, én pedig olyan mértékben túl voltam terhelve oktatási feladatokkal, ami ma aligha elképzelhető. A már megkezdett munkákat sem lehetett folytatni. Doktorandusaim közül csak hárman maradtak vissza; közülük egy a Veratrum album zsíradékanyagaival, a másik kettő a Centauri herba tartalmi anyagaival foglalkozott. Azt a kevés időt,

¹ Fordította dr. Láng Béla